

Odkaz:

Rozsudek Soudního dvora ze dne 14. prosince 1995*, Peterbroeck, Van Campenhout & Cie SCS proti belgickému státu (žádost o rozhodnutí o předběžné otázce předložená cour d'appel v Bruselu), věc C-312/93, Recueil 1995, s. 4599

Klíčová slova:

„Pravomoc vnitrostátního soudu posoudit z moci úřední slučitelnost vnitrostátního práva s právem Společenství“

Předmět:

Žádost zasláná Soudnímu dvoru na základě článku 177 Smlouvy o EHS cour d'appel v Bruselu, která směřuje ve sporu probíhajícím před tímto soudem k získání rozhodnutí o předběžné otázce týkající se výkladu práva Společenství, pokud jde o pravomoc vnitrostátního soudu posoudit z moci úřední slučitelnost vnitrostátního práva s právem Společenství.

Právní otázky:

- 1 Rozsudkem ze dne 28. května 1993, došlým kanceláři Soudního dvora dne 10. června 1993, položil cour d'appel v Bruselu na základě článku 177 Smlouvy o EHS předběžnou otázku týkající se výkladu práva Společenství, pokud jde o pravomoc vnitrostátního soudu posoudit z moci úřední slučitelnost vnitrostátního práva s právem Společenství.
- 2 Tato otázka byla vznesena v rámci sporného řízení mezi komanditní společností Peterbroeck, Van Campenhout & Cie (dále jen „Peterbroeck“) a belgickým státem ve věci sazby použitelné na daň nerezidentů.
- 3 V účetním roce 1974 obdržela společnost Continentale & Britse Trust BV (dále jen „CBT“), založená podle nizozemského práva, od společnosti Peterbroeck aktivní partnerský podíl na zisku ve výši 6 749 112 BFR. Poté, co CBT byla vyměřena daň pro nerezidenta za daňové období roku 1975, podala společnost Peterbroeck, jakožto právní zástupce CBT v Belgii, ve dnech 22. července 1976 a 24. ledna 1978 stížnosti u krajského ředitele přímých daní (dále jen „ředitel“).
- 4 Poté, co byly tyto stížnosti z větší části zamítnuty rozhodnutím ředitele ze dne 23. srpna 1979, podal Peterbroeck, který jednal svým jménem a v případě potřeby jménem CBT, dne 8. října 1979 žalobu k cour d'appel v Bruselu. V nynějším stadiu původního řízení se tato žaloba týká již jen daňové sazby použitelné na příjmy získané CBT, kterou ředitel stanovil na 44,9 %, přičemž pokud by těchto příjmů dosáhla společnost založená podle belgického práva, tato sazba by nemohla překročit 42 %.
- 5 Peterbroeck poprvé uplatnil před cour d'appel, že použití vyšší daňové sazby v případě společnosti se sídlem v Nizozemsku, než jaká by byla uvalena na belgickou společnost, představuje překážku svobody usazování, kterou zakazuje článek 52 Smlouvy o EHS.

* Jednací jazyk: francouzština

- 6 Belgický stát tvrdil, že tento argument představuje nový žalobní důvod, který je nepřijatelný, protože byl zformulován po uplynutí lhůty vyplývající z ustanovení čl. 278 druhého pododstavce a čl. 279 druhého pododstavce ve spojení s článkem 282 code des impôts sur les revenus (zákoníku o daních z příjmů, dále jen „CIR“) ve znění použitelném v rozhodné době z hlediska skutkových okolností v původním řízení. Podle těchto ustanovení mohou být žalobní důvody, které nebyly vzneseny ve stížnosti ani přezkoumány ředitelem z moci úřední, předloženy žalobcem buď v žalobě, nebo v dokumentu podaném soudní kanceláří cour d'appel, a to ve lhůtě šedesáti dní ode dne podání ověřené kopie napadeného rozhodnutí ředitele, jakož i veškerých příloh týkajících se stížnosti. Ze spisu vyplývá, že belgická judikatura považuje žalobní důvod za nový ve smyslu těchto ustanovení, pokud vznáší poprvé otázku, která se svým předmětem, svou povahou nebo svým právním základem liší od otázek, jež byly předloženy řediteli.
- 7 Podle názoru cour d'appel představuje skutečnost, že byl u něj poprvé uplatněn článek 52 Smlouvy jakožto právní základ žaloby, nový žalobní důvod ve smyslu příslušných ustanovení CIR. Soud měl rovněž za to, že tato ustanovení brání soudu, aby vznesl z moci úřední žalobní důvod, který již daňový poplatník před ním nemohl uplatnit. Nejprve však poznamenal, že použití těchto procesních ustanovení by vedlo k omezení jeho pravomoci ověřit slučitelnost vnitrostátního zákona s právem Společenství, jakož i možnosti požádat Soudní dvůr o rozhodnutí o předběžné otázce týkající se výkladu práva Společenství, kterou mu přiznává článek 177 Smlouvy.
- 8 Cour d'appel poté zdůraznil, že i když se dotčená procesní ustanovení použijí rovněž na většinu žalobních důvodů založených na vnitrostátním právu, belgická judikatura připouští výjimky v případě žalobních důvodů založených na porušení omezeného počtu zásad vnitrostátního práva, zejména prekluze práva na zdaňování a zásady věci rozsouzené.
- 9 Nakonec cour d'appel připomenul judikaturu Soudního dvora, která ukládá vnitrostátním soudům, aby zajistily právní ochranu, která procesním subjektům vyplývá z přímého účinku práva Společenství a která přiznává těmto soudům pravomoc činit vše nezbytné k tomu, aby nebyla používána vnitrostátní ustanovení, jež by případně představovala překážky plné účinnosti práva Společenství.
- 10 S ohledem na výše uvedené cour d'appel v Bruselu rozhodl, že přeručí řízení a položí Soudnímu dvoru následující předběžnou otázku:
- „Má být právo Společenství vykládáno v tom smyslu, že vnitrostátní soud, který se při rozhodování sporu týkajícího se práva Společenství domnívá, že ustanovení vnitrostátního práva podmiňuje pravomoc vnitrostátního soudu použít právo Společenství, jehož je ochráncem, formulováním výslovného požadavku ze strany žalobce, a to v krátké promlčecí lhůtě, která se přitom nevztahuje na žaloby založené na porušení jistého, byť omezeného počtu zásad vnitrostátního práva, zejména prekluze práva na zdaňování a zásady věci rozsouzené, nemá používat toto ustanovení vnitrostátního práva?“
- 11 S ohledem na skutečnosti případu v původním řízení, které vyplývají z předkládacího rozsudku, se vnitrostátní soud především dotazuje, zda právo Společenství brání použití vnitrostátního procesního ustanovení, které za takových podmínek, jako jsou předmětné procesní podmínky v původním řízení, zakazuje vnitrostátnímu soudu,

který rozhoduje v rámci své pravomoci, aby posoudil z moci úřední slučitelnost vnitrostátního právního aktu s ustanovením práva Společenství, pokud se procesní subjekt tohoto ustanovení během určité lhůty nedovolal. Za druhé se vnitrostátní soud dotazuje, zda právo Společenství brání použití takového ustanovení, pokud toto ustanovení připouští výjimky pro některé žaloby založené na zásadách vnitrostátního práva.

K první části otázky

- 12 Pokud jde o první část otázky, tak jak byla výše přeformulována, je namístě připomenout, že podle ustálené judikatury přísluší soudům členských států na základě zásady spolupráce vyjádřené v článku 5 Smlouvy, aby zajistily právní ochranu, která procesním subjektům vyplývá z přímého účinku práva Společenství. Neexistuje-li v dané oblasti právní úprava Společenství, je na vnitrostátním právním řádu každého členského státu, aby určil příslušné soudy a upravil procesní podmínky soudních řízení určených k zajištění ochrany práv, která procesním subjektům vyplývají z přímého účinku práva Společenství. Tyto podmínky však nesmí být méně příznivé než ty, které se týkají obdobných řízení na základě vnitrostátního práva ani nesmí v praxi znemožňovat nebo nadměrně ztěžovat výkon práv přiznaných právním řádem Společenství (viz zejména rozsudky ze dne 16. prosince 1976, Rewe, 33/76, Recueil s. 1989, bod 5, a Comet, 45/76, Recueil s. 2043, body 12 až 16; ze dne 27. února 1980, Just, 68/79, Recueil s. 501, bod 25; ze dne 9. listopadu 1983, San Giorgio, 199/82, Recueil s. 3595, bod 14; ze dne 25. února 1988, Bianco a Girard, 331/85, 376/85 a 378/85, Recueil s. 1099, bod 12; ze dne 24. března 1988, Komise proti Itálii, 104/86, Recueil s. 1799, bod 7; ze dne 14. července 1988, Jeunehomme a EGI, 123/87 a 330/87, Recueil s. 4517, bod 17; ze dne 9. června 1992, Komise proti Španělsku, C-96/91, Recueil s. I-3789, bod 12, a ze dne 19. listopadu 1991, Francovich a další, C-6/90 a C-9/90, Recueil s. I-5357, bod 43).
- 13 V tomto ohledu je třeba rovněž připomenout, že Soudní dvůr již rozhodl, že ustanovení vnitrostátního práva, které brání uplatnění postupu stanoveného v článku 177 Smlouvy, nesmí být používáno (viz rozsudek ze dne 16. ledna 1974, Rheinmühlen, 166/73, Recueil s. 33, body 2 a 3).
- 14 Pokud jde o použití těchto zásad, musí být každý případ, v němž vyvstává otázka, zda vnitrostátní procesní ustanovení znemožňuje nebo nadměrně ztěžuje použití práva Společenství, přezkoumán s ohledem na postavení, jaké toto ustanovení zaujímá v rámci jednotlivých řízení probíhajících před různými vnitrostátními soudy, s ohledem na jejich průběh a zvláštnosti. V této souvislosti, nastane-li ten případ, je namístě vzít v úvahu základní zásady vnitrostátního soudního systému, jako je ochrana práva na obhajobu, zásada právní jistoty a řádný průběh řízení.
- 15 Podle ustanovení vnitrostátního práva se procesní subjekt v projednávaném případě již nemůže dovolávat před odvolacím soudem nového žalobního důvodu vycházejícího z práva Společenství, pokud již uplynula lhůta šedesáti dní ode dne podání ověřené kopie dotčeného rozhodnutí ředitele.
- 16 Přestože lhůtu šedesáti dní, která je takto uložena procesnímu subjektu, nelze samu o sobě zpochybnit, je namístě zdůraznit zvláštnosti dotčeného řízení.

- 17 Především je cour d'appel první soudní instancí způsobilou položit Soudnímu dvoru předběžnou otázku, vzhledem k tomu, že ředitel, před nímž probíhá spor v prvním stupni, náleží k daňové správě, a nepředstavuje tedy soud ve smyslu článku 177 Smlouvy (viz v tomto smyslu rozsudek ze dne 30. března 1993, Corbiau, C-24/92, Recueil s. I-1277).
- 18 Zadruhé lhůta, jejíž uplynutí zabránilo vnitrostátnímu soudu, aby z moci úřední posoudil slučitelnost vnitrostátního právního aktu s právem Společenství, začala běžet ode dne podání ověřené kopie napadeného rozhodnutí ředitele. Ze spisu tedy vyplývá, že období, v němž se mohl žalobce dovolávat nových žalobních důvodů, již v době, kdy se konalo jednání cour d'appel, uplynulo, takže tento soud neměl možnost přistoupit z moci úřední k tomuto posouzení.
- 19 Zatřetí se nezdá, že by některý jiný vnitrostátní soud mohl během pozdějšího řízení z moci úřední ověřit slučitelnost vnitrostátního aktu s právem Společenství.
- 20 A konečně se nezdá, že by takové zásady, jako je zásada právní jistoty nebo zásada řádného průběhu řízení, mohly rozumně odůvodnit skutečnost, že vnitrostátní soudy nemohou z moci úřední vznést žalobní důvody vycházející z práva Společenství.
- 21 Na otázku, kterou předložil cour d'appel v Bruselu, je tedy namístě odpovědět tak, že právo Společenství brání použití vnitrostátního procesního ustanovení, které za takových podmínek, jako jsou podmínky dotčeného řízení ve věci projednávané v původním řízení, zakazuje vnitrostátnímu soudu rozhodujícímu v rámci své pravomoci, aby z moci úřední posoudil slučitelnost vnitrostátního právního aktu s ustanovením Společenství, pokud se procesní subjekt v určité lhůtě tohoto ustanovení Společenství nedovolal.

Ke druhé části otázky

- 22 S ohledem na výše uvedené není nutné se zabývat výše uvedenou druhou částí otázky.

K nákladům řízení

- 23 Výdaje vzniklé německé, řecké, španělské a francouzské vládě, jakož i Komisi Evropských společenství, které předložily Soudnímu dvoru vyjádření, se nenahrazují. Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení vzhledem ke sporu probíhajícímu před vnitrostátním soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud.

Z těchto důvodů

SOUDNÍ DVŮR

rozhodl o otázce položené rozsudkem cour d'appel v Bruselu ze dne 28. května 1993 takto:

Právo Společenství brání použití vnitrostátního procesního ustanovení, které za takových podmínek, jako jsou podmínky dotčeného řízení ve věci projednávané

v původním řízení, zakazuje vnitrostátnímu soudu rozhodujícímu v rámci své pravomoci, aby z moci úřední posoudil slučitelnost vnitrostátního právního aktu s ustanovením Společenství, pokud se procesní subjekt v určité lhůtě tohoto ustanovení Společenství nedovolal.